

Rapport

Evaluatie stap 1 Grondstoffen- beleidsplan (invoering diftar)

in opdracht van
gemeente Scherpenzeel

Dossiernummer: 20CC105
Tilburg, 27 maart 2020

Inhoudsopgave

1.1	Evaluatie grondstoffenbeleidsplan	3
1.2	Communicatie bij invoering diftar	4
1.3	Voorzieningenniveau	4
1.4	Effect diftar op milieurendement	6
1.5	Effect diftar op tarief afvalstoffenheffing	9
1.6	Begroting en kosten 2018 en 2019	11
1.7	Begroting 2020	12
1.8	Verhouding vast en variabel tarief	13
1.9	Conclusies	14
	Contact	15

Per 1 januari 2019 betalen inwoners van de gemeente Scherpenzeel apart voor elke keer dat men de restafvalcontainer aanbiedt of een storting doet in een ondergrondse verzamelcontainer. Deze vorm van tariefdifferentiatie is stap 1 uit het Grondstoffenbeleidsplan dat de gemeenteraad op 29 september 2016 heeft vastgesteld. Het plan bestrijkt de periode 2017 tot en met 2022 met doelstellingen voor percentage hergebruik en de maximale hoeveelheid restafval per inwoner in 2020 en 2022.

1.1 Evaluatie grondstoffenbeleidsplan

In het Grondstoffenbeleidsplan zijn in de tijd drie stappen opgenomen om te komen tot realisatie van de doelstellingen. Afspraak is dat na elke stap een evaluatie van de resultaten plaatsvindt op de prestatiegebieden milieurendement (percentage hergebruik en de maximale hoeveelheid restafval per inwoner per jaar) en kosten (lasten per huishouden).

Wat betreft milieurendement maken we onderscheid in toetsing op realisatie van doelstellingen en van prognoses van het te verwachten effect van de stappen (zie figuur 1). Onderhavig rapport gaat over de evaluatie van stap 1.

Indien met stap 1 de doelstellingen niet worden gehaald, is stap 2 aan de orde. Is stap 2 ook niet toereikend, dan volgt uiteindelijk stap 3. Worden met stap 1 al wel de doelstellingen voor zowel 2020 als 2022 gehaald, dan zijn de volgende stappen niet meer noodzakelijk.

<i>Resultaten</i>	Restafval in kg per inwoner	Hergebruik
Prognose stap 1	122 kg	71%
Prognose stap 2	89 kg	79%
Prognose stap 3	80 kg	80%
Doelstelling 2020	100 kg	75%
Doelstelling 2022	80 kg	80%

Figuur 1 Prognoses en doelstellingen milieurendement

Hoe zien de stappen eruit?

Stap 1 is de introductie van tariefdifferentiatie. De voorbereiding van stap 1 was voorzien in 2017 en invoering in 2018. Op 19 december 2017 heeft de gemeenteraad besloten de verordening tarieven afvalstoffenheffing 2018 niet vast te stellen. Men wilde meer duidelijkheid over de kostenconsequenties in relatie tot de nieuwe tarieven afvalstoffenheffing. Hierdoor kon diftar niet per 1 januari 2018 ingaan en is de invoering een jaar uitgesteld. Daardoor is 2019 het eerste jaar met diftar. Eventuele stappen 2 en 3 kunnen nu niet meer zoals gepland in respectievelijk 2020 en 2023 starten. Dat zal steeds een jaar later zijn.

Stap 2 bestaat uit het verlagen van de frequentie van inzameling van restafval aan huis met een minicontainer naar één keer per vier weken.

Stap 3 voorziet erin dat alle inwoners hun restafval wegbrengen naar een verzamelcontainer in de buurt. Naast een vastrechtbedrag betaalt elk huishouden een tarief per inworp. Op basis van op dat moment beschikbare kennis en ervaring maakt de gemeente keuzes over het verhogen van het serviceniveau voor herbruikbare afvalstromen.

1.2 Communicatie bij invoering diftar

De volgende communicatie-uitingen zijn voor zover bekend uitgevoerd om de inwoners te informeren over de komst van het diftarsysteem:

- In november 2018 ontving elk huishouden een brief met alle informatie over het nieuwe systeem. Deze brief zat in een bedrukte envelop met daarop het Duurzaam Scherpenzeel-logo, tezamen met een Duurzaam Scherpenzeel-sticker en een infographic.
- In november 2018 stond er een groot artikel met een quote van de wethouder op de gemeentepagina.
- In november 2018 is een artikel over diftar gepubliceerd in de Scherpenzeelse Krant.
- De gemeente organiseerde in november 2018 een informatiestand op de markt en in het Kulturhus om inwoners te informeren over diftar. Naar aanleiding hiervan is ook een filmpje gemaakt.
- De gemeente ontwikkelde een animatiefilmpje om de inwoners uit te leggen hoe het diftarsysteem werkt.

- Op de website van de gemeente Scherpenzeel is alle informatie terug te vinden; artikelen, animatie, interview met de wethouder en de infographic. Daarnaast is er een 'veelgestelde vragen'-pagina.
- Op de social media kanalen van de gemeente (Twitter en Facebook) zijn de volgers geïnformeerd over het nieuwe systeem.

1.3 Voorzieningenniveau

Het serviceniveau van de gemeente Scherpenzeel is niet ingrijpend gewijzigd bij de invoering van diftar. Er waren voorafgaand aan 2019 al veel voorzieningen beschikbaar voor de inwoners. Ook services die extra van belang zijn bij diftar, zoals luiercontainers. Voor de luiers is de capaciteit vergroot met een extra container bij een kinderdagverblijf en extra containers op de milieustraat.

De belangrijkste wijziging is het plaatsen van GFT-containers bij alle appartementencomplexen. Op deze manier kunnen ook bewoners van de hoogbouw hun GFT-afval scheiden en hebben zij hierdoor minder restafval, net als de inwoners van laagbouw. Daarnaast is er een speciale regeling in het leven geroepen voor inwoners met een medische aandoening die extra (onvermijdelijk) afval hebben. Zij kunnen vrijstelling vragen voor een deel van de variabele kosten van de afvalstoffenheffing.

Op de volgende pagina staat een overzicht van de voorzieningen in Scherpenzeel.

Afvalstroom	Halen	Brengen
Fijn restafval	Inzameling aan huis met containers – 1x per 2 weken.	Ondergrondse verzamelcontainers bij appartementencomplexen.
GFT-afval	Inzameling aan huis met containers – 1x per 2 weken.	Verzamelcontainers bij appartementencomplexen.
Papier	Inzameling aan huis met containers – 1x per maand.	Ondergrondse verzamelcontainers bij appartementencomplexen & gratis brengen naar milieustraat.
Glas	Niet van toepassing.	Inzameling via 7 glasbakken.
Textiel	Inzameling aan huis – 2x per jaar	Inzameling via 5 textielcontainers.
KCA	Inzameling op afroep met chemokar - 2x per jaar. Inleveren batterijen bij supermarkten en bouwmarkten. Inleveren injectienaalden en medicijnen bij apotheek.	Gratis brengen naar milieustraat.
PMD-afval	Inzameling van plastic, metaal en drankkartons aan huis met plastic zak (gratis te verkrijgen) – 1x per 2 weken.	Gratis brengen naar milieustraat.

Luiers	Niet van toepassing.	Gratis brengen naar locaties kinderopvang en milieustraat (in speciale, gratis zakken).
Elektrische apparaten	Inzameling aan huis op afroep en tegen betaling – 1x per maand	Gratis brengen naar een kringloopwinkel of naar milieustraat.
Grof snoeiafval	Inzameling aan huis op afroep en tegen betaling – 1x per maand	Tegen betaling brengen naar milieustraat.
Herbruikbare goederen	Niet van toepassing.	Brengen naar een kringloopwinkel.
Grof huishoudelijk afval	Inzameling aan huis op afroep en tegen betaling – 1x per maand	Openingstijden milieustraat vrijdag van 13.00 tot 18.00 uur en zaterdag van 08.00 tot 12.00 uur. Op andere tijden zijn extra kosten verbonden aan het afgeven. Vrijwel alle soorten grof huishoudelijk afval zijn in te leveren op de milieustraat, waarvan sommigen gratis of tegen betaling.

1.4 Effect diftar op milieurendement

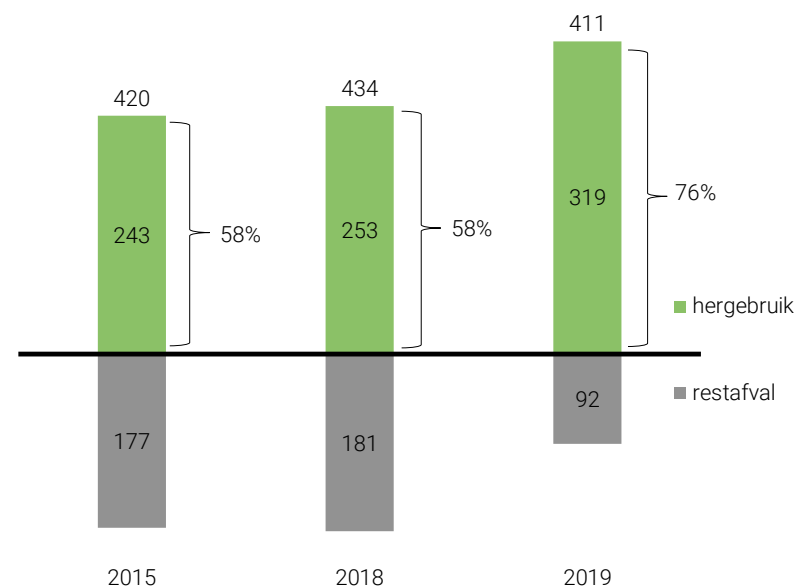
Het milieurendement van de gemeente Scherpenzeel meten we af aan het afvalaanbod, het aandeel hergebruik (totaal en per afvalstroom) en de hoeveelheid restafval in 2015 (basisjaar gebruikt voor het Grondstoffenbeleidsplan), in 2018 (het jaar vóór de invoering van diftar) en in 2019 (het 1e jaar met diftar). Het resultaat vergelijken we met de prognoses per stap en de doelstellingen uit het Grondstoffenbeleidsplan (zie ook figuur 1).

Het milieurendement wordt mede bepaald door de wijze van introductie van diftar (met name de communicatie; zie paragraaf 1.2), het voorzieningenniveau voor het kunnen aanbieden van de verschillende afvalstromen (zie paragraaf 1.3) en de tariefstelling (tarief per aanbieding en storting). Daarnaast is het ook van belang om een beeld te hebben van de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde afvalstromen. Er is alleen (cijfermatige) informatie voorhanden over de kwaliteit van het gescheiden ingezamelde PMD. Van andere stromen, zoals GFT-afval of oud papier, is geen informatie beschikbaar.

Hergebruik en hoeveelheid restafval

In 2015 werd in Scherpenzeel 58% van alle huishoudelijk afval gescheiden ingezameld en kwam beschikbaar voor hergebruik. Aan restafval (totaal van fijn restafval en grof restafval) had elke inwoner gemiddeld 177 kilogram. In 2018 was de totale hoeveelheid restafval 181 kilogram per inwoner. Nog steeds 58% van alle huishoudelijk afval wordt dan gescheiden ingezameld.

In 2019, het jaar dat diftar startte, hebben de inwoners gemiddeld nog 92 kilogram restafval. Het percentage hergebruik komt neer op 76%.

Figuur 2 Gescheiden ingezameld afval (hergebruik) en restafval

De daling van de hoeveelheid restafval met 89 kilogram per inwoner in 2019 ten opzichte van 2018 is niet geheel te verklaren door meer gescheiden inzameling (66 kilogram extra hergebruik) of preventie, maar betekent dat een deel van het afval (23 kilogram) uit het zicht van de gemeente is verdwenen.

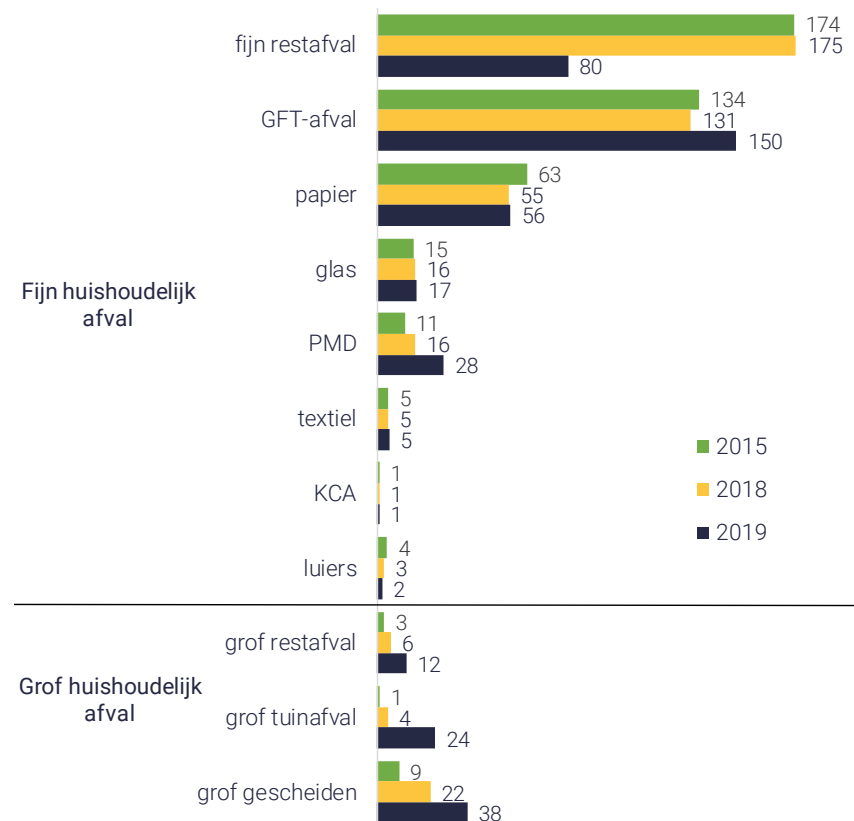
Hoeveelheden per afvalstroom

De hoeveelheid restafval bestaat uit het fijn restafval aangeboden in de minicontainer of ondergrondse verzamelcontainer plus het grof restafval dat inwoners aanleveren op de milieustraat. De gescheiden ingezamelde afvalstromen zijn beschikbaar voor hergebruik.

Uit figuur 3 blijkt dat de daling van de totale hoeveelheid restafval naar 92 kilogram per inwoner in 2019 is toe te schrijven aan een sterk verminderd aanbod fijn restafval in de minicontainer en de ondergrondse container (van 175 kilogram per inwoner in 2018 naar 80 kilogram in 2019). De hoeveelheid grof restafval op de milieustraat is gestegen van 6 kilogram per inwoner in 2018 naar 12 kilogram in 2019. Waarschijnlijk is dit een effect van de proef waarbij inwoners gedurende het eerste half jaar van 2019 grof afvalstromen gratis mochten wegbrengen naar de milieustraat. Deze maatregel staat overigens haaks op het principe van diftar.

Met name de ingezamelde hoeveelheid GFT-afval, PMD, grof tuinafval en overige gescheiden grof afvalstromen zijn in 2019 gestegen. Het luiercijfer ligt waarschijnlijk hoger, omdat de hoeveelheid van de container bij het kinderdagverblijf (nog) onbekend is en dus niet is meegerekend.

Ondanks dat de druk op het restafval is opgevoerd bieden de inwoners van Scherpenzeel zuiver PMD aan. 1% van alle kilo's PMD wordt afgekeurd. Dat is bijzonder weinig. Hierbij wel de aantekening dat de inzamelbaar zakken met zichtbare vervuiling niet meeneemt.

Figuur 3 Hoeveelheden per afvalstroom

Resultaat versus doelstellingen

Met een score van 92 kilogram restafval per inwoner en 76% hergebruik bij stap 1 doen de inwoners van Scherpenzeel het beter dan geprognosticeerd in het Grondstoffenbeleidsplan (prognose: maximaal 122 kilogram restafval per inwoner en 71% hergebruik; zie ook figuur 1). De invoering van diftar heeft qua milieurendement duidelijk impact gehad.

De doelstelling voor 2020, maximaal 100 kilogram restafval per inwoner en 75% hergebruik, is met de invoering van diftar al in 2019 gehaald. Zelfs de doelstelling voor 2022, waarvan verondersteld werd dat realisatie pas mogelijk zou zijn met stap 3, komt nu al binnen handbereik. Gelet op dit resultaat na één jaar diftar, is het wellicht mogelijk dat reeds met stap 2 (1 keer per 4 weken inzamelen van restafval) de doelstelling voor 2022 wordt gehaald. Dit betekent dat restafval wegbrengen naar een ondergrondse verzamelcontainer in de wijk (stap 3) niet meer nodig zal zijn om de 80 kilogram restafval per inwoner en 80% hergebruik te halen.

<i>Resultaten excl. nascheiding</i>	Restafval in kg per inwoner	Hergebruik
Resultaat 2019	92 kg	76%
Doelstelling 2020	100 kg	75%
Doelstelling 2022	80 kg	80%

Figuur 4 Resultaat 2019 versus doelstellingen

Kanttekeningen bij resultaat 2019

Een belangrijke kanttekening is dat de genoemde cijfers geen compleet beeld geven van de werkelijke hoeveelheden grof huishoudelijk afval die inwoners aanbieden op de milieustraat. Dit heeft te maken met het feit dat het onbekend is wat er precies op de milieustraat wordt aangeboden. Immers, de milieustraat is voor inwoners open op vrijdag en zaterdag; dagen waarop de hoeveelheden geregistreerd worden. Tegen (extra) betaling kunnen de inwoners ook op andere dagen terecht, maar deze hoeveelheden worden niet meegewogen. De werkelijk door inwoners aangeboden hoeveelheden grof huishoudelijk afval op de milieustraat liggen dan ook hoger dan de geregistreerde cijfers laten zien.

Dat de cijfers van Scherpenzeel niet compleet zijn, is ook te zien aan een vergelijking met de andere Foodvalley gemeenten; Barneveld, Ede, Nijkerk, Veenendaal en Wageningen. De gemiddelde hoeveelheid grof restafval van die gemeenten is 25 kilogram per inwoner van de in totaal 138 kilogram grof huishoudelijk afval (bron: CBS) ten opzichte van 12 kilogram grof restafval op 74 kilogram grof huishoudelijk afval in Scherpenzeel.

1.5 Effect diftar op tarief afvalstoffenheffing

Het financiële effect van tariefdifferentiatie (stap 1 uit het Grondstoffenbeleidsplan) meten we af aan de specifieke kosten die zijn toe te schrijven aan deze wijziging en wat dit betekent voor de totale kosten die via de afvalstoffenheffing bij inwoners in rekening wordt gebracht.

Aannames en verwachtingen Grondstoffenbeleidsplan

In het Grondstoffenbeleidsplan zijn voor stap 1, voor zover op dat moment mogelijk was, aannames gedaan voor het effect van de introductie van diftar op de kosten. De extra baten in de vorm van besparingen op de inzamelkosten, de verwerkingskosten voor restafval en te realiseren opbrengsten voor extra gescheiden ingezamelde afvalstromen, zouden naar verwachting hoger zijn dan de extra jaarlijkse kosten van de maatregel. Introductie van diftar zou dan ook naar verwachting niet leiden tot een verhoging van de tarieven afvalstoffenheffing. Aan extra jaarlijkse kosten was een bedrag berekend van € 56.000. Hiertegenover werd een jaarlijkse besparing verwacht van € 80.000. Per saldo een besparing van € 24.000. Daarnaast werden eenmalige kosten voorzien bij de invoering ten bedrage van € 36.000.

Uitgangspunten bij invoering diftar

Per 1 januari 2019 is diftar ingevoerd met als gevolg dat het tarief is gesplitst in een vastrechtdeel en een variabel deel dat bestaat uit het betalen van een tarief per lediging van de restafvalcontainer of per storting in een ondergrondse restafvalcontainer.

Bij het besluit tot invoering van diftar zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De raad heeft op 19 december 2017 een motie aangenomen om als proef gedurende een half jaar inwoners de gelegenheid te bieden grof tuinafval, grof huishoudelijk afval en restafval gratis weg te brengen naar de milieustraat. Het gratis wegbrengen van afval heeft als nadeel dat alle inwoners meebetalen via de afvalstoffenheffing, terwijl niet alle inwoners van deze mogelijkheid gebruik zullen of kunnen maken. De kosten zijn opgenomen in de tarieven voor 2019.
- Besloten is om ook bewoners van gestapelde woonlocaties de gelegenheid te bieden om GFT-afval gescheiden te kunnen houden. Daarom zijn verzamelcontainers voor GFT-afval geplaatst. De kosten zijn opgenomen in de tarieven.
- Voor inwoners maakt het qua kosten niet uit of zij een 140 of 240 liter container hebben. De kosten per liter zijn nagenoeg gelijk. In de eerste helft van 2019 konden inwoners eenmalig hun container omwisselen van groot naar klein of andersom.
- Voor het bepalen van de tarieven is uitgegaan van een gemiddelde aanbiedfrequentie van 12 keer per jaar. Uitgangspunt is dat de vaste kosten voor 100% worden gedekt door het vaste tarief en de variabele kosten (het daadwerkelijke inzamelen, transport en verwerken) worden gedekt door het variabele deel. Hierdoor is er geen risico van onvoldoende dekking door een lager aantal aanbiedingen aanwezig en blijft er een voldoende prikkel om afval te scheiden. Deze werk-

wijze sluit aan bij de gemeentelijke begrotingssystematiek om structurele kosten te dekken uit structurele inkomsten. De volledige dekking van de vaste kosten in het vaste deel van de afvalstoffenheffing levert een verhoudingsgewijs hoog vastrechtdeel op.

- De forse stijging van de belasting op verbranding van restafval per 1 januari 2019 is opgenomen in de tarieven voor 2019. Bij verwerking van deze belastingverhoging is rekening gehouden met een vermindering van de hoeveelheid aangeboden restafval. Bij het opstellen van het Grondstoffenbeleidsplan was nog geen sprake van een verbrandingsbelasting.

Tarieven 2019

Met de hiervoor geformuleerde uitgangspunten zijn de tarieven 2019 berekend. De totaal te dekken kosten afvalstoffenheffing waren in 2019 begroot op € 856.465. Het tarief per lediging van de restafvalcontainer en het tarief per storting in een ondergrondse restafvalcontainer is gebaseerd op de kosten die de gemeente als variabel heeft aangemerkt. Dit zijn de verwerkingskosten voor het restafval, 14% van de inzamelkosten voor restafval en extra aan te schaffen minicontainers voor de wisselingen. Totaal waren de variabele kosten begroot op € 207.298. Het verschil tussen totaal te dekken kosten en variabele kosten is het bedrag dat als vastrecht in rekening wordt gebracht (€ 649.167).

Het te verwachten aantal ledigingen voor 2019 was 42.184 (3.515 containers van 240 liter x 12 ledigingen). De variabele kosten gedeeld door het aantal ledigingen komt uit op een tarief per lediging van een 240 liter container van afgerond € 5. Dit tarief is teruggerekend naar een literprijs,

die vervolgens is gebruikt om het tarief voor het laten legen van een 140 liter container te berekenen (€ 3). Dezelfde rekensom is gemaakt voor het tarief per storting in een ondergrondse restafvalcontainer. Gerekend is met een zak van 40 liter (€ 0,85).

Samengevat zijn dit de vastgestelde tarieven 2019:

Vast tarief	€ 165
Tarief per lediging 240 liter restafvalcontainer	€ 5
Tarief per lediging 140 liter restafvalcontainer	€ 3
Tarief per storting in ondergrondse restafvalcontainer	€ 0,85

Een huishouden met een 240 liter restafvalcontainer en een gemiddeld aanbodgedrag van 12 ledigingen per jaar zou dan uitkomen op een jaarlijks bedrag van € 225. Om dit te kunnen vergelijken met het tarief 2018 moeten we een aanname doen, omdat in dat jaar huishoudens afvalstoffenheffing betaalden naar rato van de grootte van het huishouden. Een meerpersoons huishouden betaalde € 201,65 en een eenpersoons huishouden € 168,50. De aanname is dat een meerpersoons huishouden een 240 liter restafvalcontainer in gebruik heeft en een eenpersoons een 140 liter maat.

In werkelijkheid hebben huishoudens in 2019 de restafvalcontainer gemiddeld 7 keer laten legen, waarmee de gemiddelde heffing uitkomt op € 195. Voor huishoudens met een 140 liter restafvalcontainer is in de berekeningen uitgegaan van gemiddeld 8 ledigingen (op basis van ervaringen in andere gemeenten) waarmee de heffing zou uitkomen op een bedrag van € 189. In werkelijkheid is de heffing voor een gemiddeld huishouden met een 140 liter container € 186 (op basis van 7 ledigingen).

Gebruik 240 liter restafvalcontainer	2018 Meerpersoons huishouden	2019 prognose 12 ledigingen	2019 werkelijk 7 ledigingen
Vast tarief		€ 165	€ 165
Variabel tarief		€ 60	€ 35
Totale heffing	€ 201,65	€ 225	€ 200

Gebruik 140 liter restafvalcontainer	2018 Eenpersoons huishouden	2019 Prognose 8 ledigingen	2019 werkelijk 7 ledigingen
Vast tarief		€ 165	€ 165
Variabel tarief		€ 24	€ 21
Totale heffing	€ 168,50	€ 189	€ 186

Figuur 5 Vergelijking afvalstoffenheffing bij gebruik minicontainer

De onbedoeld relatief hoge kosten voor eenpersoons huishoudens zouden slechts op één manier te ondervangen zijn geweest, namelijk door de vaste kosten met een lager percentage te laten dekken. De variabele kosten zouden dan hoger worden.

Ook voor eenpersoons huishoudens die gebruik maken van een verzamelcontainer zijn de kosten onbedoeld relatief hoog. Met gemiddeld 30 stortingen komt een gemiddeld huishouden in 2019 uit op een bedrag van € 190,50. Zie figuur 6.

Gebruik verzamelcontainer	2018 Eenpersoons huishouden	2019 werkelijk 18 stortingen
Vast tarief		€ 165,00
Variabel tarief		€ 25,50
Totale heffing	€ 168,50	€ 190,50

Figuur 6 Vergelijking afvalstoffenheffing bij gebruik verzamelcontainer

1.6 Begroting en kosten 2018 en 2019

Alle in de begroting afvalstoffenheffing opgenomen kostenposten zijn rechtmatig. Discussie kan worden gevoerd over het feit of kwijtscheldingen hierin thuishoren of behoren tot het sociaal domein.

De totale kosten voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval waren voor 2018 begroot op € 830.061 te dekken uit de opbrengsten afvalstoffenheffing. Dit bedrag betekende een stijging van de kostenkant ten opzichte van 2017 met € 71.549. Deze stijging werd voornamelijk veroorzaakt door extra communicatie ten behoeve van de invoering van diftar per 1 januari 2019, indexering van inzamelings- en verwerkingskosten, gratis omwisselen van restafvalcontainers en extra kosten inzameling en verwerking van PMD. Aan de inkomstenkant was uitgegaan van gelijkblijvende tarieven ten opzichte van 2017. De begroting van de inkomsten laat een totaalbedrag zien van € 747.574. Het verschil tussen kosten en inkomsten is € 82.487. Omdat het minimum van de reserve

afvalstoffenheffing is bereikt, is dit bedrag deels gebracht ten laste van de exploitatie en deels gedekt uit de algemene middelen.

De werkelijke kosten 2018 bedragen € 813.342. Hiertegenover staan inkomsten voor een bedrag van € 748.390. Het verschil tussen kosten en inkomsten is € 64.952. Zie figuur 7.

Op basis van voorlopige cijfers kunnen we constateren dat in 2019 (het eerste jaar met diftar) de kosten voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval € 58.716 hoger liggen dan in 2018 (het laatste niet-diftar jaar).

Voor 2019 was aan kosten een bedrag van € 856.465 begroot. Op basis van voorlopige cijfers 2019 is het werkelijke bedrag € 872.058. De inkomsten vanuit de afvalstoffenheffing bedragen € 751.213. Het verschil van € 120.845 wordt gedekt vanuit reserves. Zie figuur 7.

Het lijkt erop dat de kosten voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval hoger uitvallen door de invoering van diftar, maar een groot deel van de kostenstijging wordt veroorzaakt door de inflatiecorrectie en de verhoging van de belasting op verbranding van restafval per 1 januari 2019 (in totaal ca. € 40.000). De werkelijke inkomsten in 2019 zijn dan lager begroot, omdat een gemiddeld huishouden de restafval-container in plaats van 12 keer maar 7 keer heeft laten legen.

Afvalstoffenheffing	2018 Begroting	2018 Werkelijk	2019 Begroting	2019 Werkelijk
Kosten	€ 830.061	€ 813.342	€ 856.465	€ 872.058
Inkomsten	€ 747.574	€ 748.390	€ 856.465	€ 751.213
Vershil	€-82.487	€-64.952	€ 0	€-120.845

Figuur 7 Vergelijking begroting en kosten afvalstoffenheffing 2018 en 2019

1.7 Begroting 2020

Voor 2020 is aan kosten een bedrag begroot van € 964.019. Deze kosten liggen hoger dan de werkelijke kosten in 2019 (€ 872.058). Voor 2020 is voor sommige kostenposten uitgegaan van lagere bedragen dan werkelijk in 2019 gerealiseerd en voor andere kostenposten juist van hogere bedragen. De belangrijkste verschillen hebben te maken met onderstaande kostenposten.

Lager dan in 2019	Hoger dan in 2019
Verwerkingskosten restafval	Aanschaf luierszakken
Inzamelkosten GFT-afval	Opbrengst PMD
Opbrengst papier	Vergoeding zwerfafval
Inzamel- en verwerkingskosten PMD	Onderhoud software
Aanschaf PMD-zakken	Kwijtschelding
Meeropbrengsten extra containers	Doorbelasting werkplaats
Fte binnendienst laag	Fte binnendienst hoog
	Overhead

Figuur 8 Kostenverschillen werkelijk 2019 en begroot 2020

In 2020 is het tarief afvalstoffenheffing standaard verhoogd met 1,4%. Voor de berekening van de inkomstenkant is uitgegaan van het verwachte aantal ledigingen voor 2019 (42.184). Het bedrag aan inkomsten dat de gemeente begroot komt dan uit op € 869.893. Het verschil tussen kosten en inkomsten (een bedrag van € 94.126) wordt gedekt uit de algemene reserve.

Het werkelijke aantal ledigingen in 2019 bedroeg echter 27.500. Indien we hiermee rekenen voor 2020 komen we uit op een bedrag aan inkomsten van € 795.448. Het te dekken bedrag uit de algemene reserve bedraagt dan € 168.126.

Nadere toelichting kwijschelding en medisch afval

In de verordening afvalstoffenheffing 2020 is een verruiming van het kwijscheldingsbeleid opgenomen door een minimaal aantal ledigingen in aanmerking te laten komen voor kwijschelding. In 2019 kwam alleen het vaste bedrag in aanmerking voor kwijschelding. Om het principe 'de vervuiler betaalt' te handhaven, komen de restledigingen boven het gemiddelde niet in aanmerking voor kwijschelding. Maximaal 9 restaanbiedingen van restafvalcontainers en maximaal 35 aanbiedingen van restafval in ondergrondse containers komen vanaf 1 januari 2020 in aanmerking voor kwijschelding. Hierbij is aansluiting gezocht bij gemiddelde cijfers in de periode januari tot en met september 2019.

In de verordening is een artikel opgenomen voor een vrijstelling vanwege medisch afval. In het jaar 2019 zijn hier beleidsregels voor gemaakt. Door opname van de vrijstelling in de verordening wordt aansluiting gezocht

bij het gemiddeld aantal ledigingen en het verruimde kwijscheldingsbeleid zoals hiervoor is toegelicht. Hierdoor wordt vrijstelling mogelijk vanaf de 10e aanbieding (container) en vanaf de 36e aanbieding (ondergrondse). Hier hebben tot nu toe 4 inwoners een aanvraag voor ingediend. Wellicht volgen er nog meer aanvragen als de aanslag over 2e helft 2019 op de mat valt.

1.8 Verhouding vast en variabel tarief

Uit een landelijke vergelijking van gemeenten met diftar blijkt dat hoe hoger het ledigingstarief, hoe minder vaak huishoudens de restafvalcontainer laten legen en hoe minder fijn restafval ze aanbieden. Het is echter geen lineair verband. Grofweg kunnen we drie categorieën onderscheiden (geen rekening gehouden met het vastrechtbedrag en het voorzieningenniveau, ook niet met de inzamelfrequentie van het fijn restafval).

Uit de vergelijking blijkt dat Scherpenzeel met een ledigingstarief van € 5 een score realiseert die gemiddeld landelijk maximaal wordt gehaald met een tarief van € 9 tot € 14.

Ledigingstarief 240 liter container	Hoeveelheid fijn restafval in kilogram per inwoner
€ 4 tot € 8	110 tot 130 kg
€ 9 tot € 14	80 tot 110 kg
€ 15 of meer	45 tot 65 kg
Scherpenzeel (€ 5)	80 kg

Figuur 9 Hoeveelheid fijn restafval bij verschillende ledigingstarieven

1.9 Conclusies

---

1. De doelstelling voor 2020 uit het Grondstoffenbeleidsplan, maximaal 100 kilogram restafval per inwoner en 75% hergebruik, is met de invoering van diftar al in 2019 gehaald. Zelfs de doelstelling voor 2022, waarvan verondersteld werd dat realisatie pas mogelijk zou zijn met stap 3, komt nu al binnen handbereik.
2. Gelet op dit resultaat na één jaar diftar, is het wellicht mogelijk dat reeds met stap 2 (1 keer per 4 weken inzamelen van restafval) de doelstelling voor 2022 wordt gehaald. Dit betekent dat restafval wegbrengen naar een ondergrondse verzamelcontainer in de wijk (stap 3) niet meer nodig zal zijn om de 80 kilogram restafval per inwoner en 80% hergebruik te halen.
3. Niet alle kilo's grof huishoudelijk afval die inwoners aanbieden op de milieustraat worden geregistreerd. Hierdoor heeft de gemeente geen compleet beeld.
4. Naar verwachting zal in 2020 de hoeveelheid grof restafval afnemen als dit niet gratis weggebracht kan worden naar de milieustraat (zoals in de proef in 2019).
5. De kosten voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval liggen in 2019 hoger dan in 2018. Een groot deel van de kostenstijging is echter niet diftar gerelateerd, maar wordt veroorzaakt door de inflatiecorrectie en de verhoging van de belasting op verbranding van restafval per 1 januari 2019. De werkelijke inkomsten in 2019 zijn lager dan begroot, omdat een gemiddeld huishouden de restafvalcontainer in plaats van 12 keer maar 7 keer heeft laten legen.
6. Alle in de begroting afvalstoffenheffing opgenomen kostenposten zijn rechtmatig.
7. Een verdere verhoging van het ledigingstarief (lees: meer kosten in het variabele tarief stoppen) is niet noodzakelijk om tot minder restafval te komen, maar mogelijk wel om voldoende inkomsten te genereren waarmee de kosten kunnen worden gedekt. Een alternatief is het verhogen van het vastrechtstarief. In ieder geval moeten we constateren dat het structureel aan de orde is dat de kosten niet worden gedekt door de inkomsten. Dit staat echter los van de invoering van diftar.

Contact

Vragen over het rapport?
Neem gerust contact op!

Ton Daamen

Advies & Projectleiding

085 773 19 95

ton@deafvalspiegel.nl

De AfvalSpiegel

Kraaivenstraat 21-15

5048 AB Tilburg

www.deafvalspiegel.nl

